

Smjernice promiču, provode i podsjećaju na mnoge univerzalne i europske standarde;

Univerzalni standardi

Smjernice daju konkretnu regionalnu dimenziju međunarodnim standardima prava djeteta, a osobito Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1989.) i Smjernicama Ujedinjenih naroda o pravosuđu koje uključuje djecu žrtve i svjedoke zločina (2005.). One jačaju ove alate pružajući mogućnost za daljnji napredak i pozivajući države članice na njihovu učinkovitu provedbu sukladno relevantnim europskim standardima.

Europski standardi

Smjernice se temelje na Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i pravnom nauku Europskog suda za ljudska prava čije su odluke obvezujuće. One se također nadovezuju na široki raspon instrumenata koji se odnose na prava djeteta, primjerice Europsku konvenciju o ostvarivanju dječjih prava, revidiranu Europsku socijalnu povelju, Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, (Revidiranu) Europsku konvenciju o posvojenju djece te Europska pravila za maloljetne počinitelje kaznenih djela koji podliježu sankcijama i mjerama. Smjernice o pravosuđu naklonjenom djeci također su temelj za Političke smjernice Vijeća Europe o integriranim nacionalnim strategijama za zaštitu djece od nasilja.

IZGRADNJA EUROPE ZA DJECU I S DJECOM

O Vijeću Europe

Osnovano 1949. godine, Vijeće Europe ima 47 država članica te nastoji razvijati zajednička i demokratska načela utemeljena na Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i ostalim relevantnim dokumentima o zaštiti pojedinaca, uključujući 150 milijuna djece u Europi.

Tekst smjernica i ostale relevantne informacije potražite na:

www.coe.int/children i www.coe.int/justice

„Izgradnja Europe za djecu i s djecom“

Vijeće Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

www.coe.int/children

children@coe.int

Ovaj dokument je izrađen zahvaljujući velikodušnoj podršci Vlade Luksemburga.

© Vijeće Europe - Ilustracija: Eric Puybaret - HRV

Smjernice Vijeća Europe o pravosuđu naklonjenom djeci

Michael ima 10 godina. Njegovi se roditelji razvode i bore oko skrbništva nad njim. Michael želi razgovarati sa sucem kako bi mu rekao da želi živjeti s majkom. Tina, 7, žrtva je seksualnog nasilja, kaže doktor, no ona se nejasno prisjeća događaja iz kupaonice. Sudac razmišlja o rekonstrukciji zločina, no strahuje kako će djevojčica doživjeti daljnju traumatizaciju. Emma ima 16 godina. Poznata manekenska agencija nudi joj ekskluzivni petogodišnji ugovor. Emmi roditelji se s time ne slažu, no Emma smatra da bi se njezino mišljenje vezano uz karijeru trebalo čuti te želi izabrati vlastitog zakonskog zastupnika. Olga, 15, je ubila svog očuha koji je redovito premlaćivao nju i njezinu majku. Nalazi se u pritvoru pitajući se što je sljedeće i hoće li je doživjeti kao žrtvu, svjedoka ili počinitelja obiteljskog nasilja. Protiv roditelja Aleksandra, 8, pokrenut je postupak deložacije. Njihov branitelj zagovara činjenicu kako se deložacija kosi s najboljim interesom djeteta, osobito njegovim pravom na odgovarajući smještaj. Hasan, 5, je maloljetnički migrant bez pratnje odrasle osobe. Zadržali su ga u jednoj europskoj zračnoj luci.

Što je zajedničko ovoj djeci i mladim osobama? Život ih je sve na neki način doveo u kontakt s pravosuđem, bilo građanskim, kaznenim ili upravnim. Oni su izmišljeni likovi koji odražavaju stvarnu situaciju u kojima se od stručnih osoba – odvjetnika, sudaca, policijskih službenika, socijalnih radnika, psihologa itd. – zahtijeva poštivanje i zaštita prava djeteta. Kako bi to mogli učiniti, moraju obratiti pozornost na posebne potrebe djece i pobrinuti se da se dječje mišljenje ozbiljno uzme u obzir.

Smjernice Vijeća Europe o pravosuđu naklonjenom djeci pripremljene su kako bi pružile podršku vladama i stručnjacima pri osiguravanju učinkovitog pristupa djece pravosuđu i odgovarajućem tretmanu u pravnim postupcima.

Što znači „pravosuđe naklonjeno djeci?“

Ono znači stvaranje pravosudnog sustava koji jamči poštivanje i učinkovitu provedbu svih prava djeteta, uzimajući u obzir razinu zrelosti i mogućnosti djetetova razumijevanja te okolnosti slučaja. Ono je poglavito pristupačno, prilagođeno dobi, brzo, ustrajno, prilagođeno i usredotočeno na potrebe i prava djeteta te poštuje prava djeteta uključujući pravo na određeni postupak, sudjelovanje i razumijevanje postupaka, poštivanje privatnog i obiteljskog života, integriteta i dostojanstva.

Na koga se odnose smjernice?

One se odnose na sve u dobi do 18 godina koji su došli u kontakt s pravosudnim sustavom, primjerice kada prekrše zakon, kada im se roditelji razvedu ili kada se osoba koja ih je povrijedila kažnjava. Smjernice su osmišljene na način da pomognu vladama osigurati zaštitu prava djeteta u svim slučajevima u kojima se donose odluke koje se odnose na djecu.

O čemu govore smjernice?

- **Informiranje, zastupanje i sudjelovanje:** djeca bi trebala biti informirana o svojim pravima, imati slobodan pristup odvjetniku, imati mogućnost izražavanja mišljenja i objašnjenja onih odluka koje na njih utječu na njima razumljiv način.
- **Zaštita privatnosti:** potrebno je zaštititi privatnost djeteta, uključujući i od medija. To posebice znači da nitko ne smije objaviti ime, sliku ili osobne podatke djeteta ili njegove obitelji u tiskanim medijima ili na internetu. Samo određene osobe mogu prisustvovati djetetovom saslušanju na sudu ili u drugom službenom okruženju.
- **Sigurnost:** djecu je potrebno zaštititi od svih povreda, a ukoliko ih se povrijedi, važno ih je zaštititi. Potrebno je provjeriti sve osobe koje rade s djecom kako bi se osiguralo da im neće nanijeti štetu.
- **Multidisciplinarni pristup i usavršavanje:** stručne osobe koje rade s djecom moraju raditi zajedno u najboljem interesu djeteta. Potrebno ih je upoznati s pravima djeteta, načinom komunikacije i potrebama djece različite dobi, kako bi ih se zaštitilo od teških strana postupaka, kao i osigurala pouzdanost i dobro upravljanje pravosudnim sustavom.
- **Mjere zaštite prije, tijekom i nakon svih postupaka:** kada djeca idu na sud, potrebno im je dobro opisati i objasniti okruženje i postupak. Djeci bi trebalo omogućiti da imaju vlastitog odvjetnika i ostvare pravo na iskazivanje svog mišljenja u predmetima koji se na njih odnose. Odluke bi trebalo donositi što je brže moguće i objasniti ih djetetu.
- **Lišenje slobode:** dijete bi trebalo lišiti slobode samo kada ne postoji ni jedna druga mogućnost i to ne bi nikada smjelo biti iz migracijskih razloga. Ukoliko je dijete lišeno slobode, to bi trebalo biti na što kraće vrijeme i na mjestu na kojem je odvojeno od odraslih osoba, osim ako to nije u njegovom najboljem interesu. Unatoč tome što su lišena slobode, djeca moraju uživati sva ostala prava koja se na njih odnose, osobito ona vezana uz kontakt s obitelji i prijateljima, pravo na obrazovanje, usavršavanje ili religiju te pristup sportskim aktivnostima i aktivnostima slobodnog vremena. Potrebno ih je također pripremiti za povratak kući.
- **Promicanje i praćenje aktivnosti naklonjenih djeci:** vlade bi trebale uspostaviti sustave informiranja (npr. besplatne linije za pomoć ili povjerenika za djecu), pobrinuti se da djeca znaju kako i kome se mogu žaliti o postupanju s njima, podučiti djecu, roditelje i stručnjake o pravima djeteta, predvidjeti zakonodavstvo koje štiti i koje je razumljivo djeci, redovito provjeravati postupanje s djecom koja su u kontaktu s pravosuđem i poduzimati mjere za njihovo poboljšanje.

Koje novosti donose smjernice?

- **Jedinstveno područje primjene:** smjernice obuhvaćaju prava djeteta svih pravnih područja (građansko, upravno, kazneno), u svim stadijima postupka (prije, tijekom i nakon) te u okviru svih statusa i okolnosti (bilo da su djeca žrtve, svjedoci, počinitelji kaznenog djela, stranke u postupku ili su „samo“ pogođena pravnim postupkom, primjerice, oduzimanjem vlasništva od strane ovrhovoditelja).
- **Skup dobrih primjera iz prakse:** uspješne studije slučaja predstavljene su kako bi vladama i stručnjacima omogućile konkretno usmjerenje za poboljšanje svakodnevnog praktičnog rada.
- **Rezultat konzultacija širokog raspona:** smjernice su izrađene u suradnji sa širokim rasponom partnera, uključujući Unicef i mnoge organizacije civilnog društva. Djeca i mladi ljudi izrazili su svoja mišljenja kroz upitnike i intervjue. Zaprimito je i obrađeno gotovo 4000 odgovora. Odgovori su značajno utjecali na konačni tekst smjernica.

Na kojim se načelima temelje smjernice?

- **Sudjelovanje:** djeca imaju pravo da ih se sasluša kod donošenja odluka koje na njih utječu, a odrasli moraju ozbiljno uzeti u obzir mišljenja djece.
- **Najbolji interes djeteta:** kod donošenja odluka, prava djeteta treba strogo poštivati te uzeti u obzir sve njihove potrebe sukladno njihovoj dobi. Kako bi to učinili, suci mogu tražiti mišljenje stručnjaka poput psihologa ili socijalnih radnika.
- **Briga i poštivanje:** prema djeci se uvijek mora postupati s brigom i poštovanjem. Posebno treba zaštititi njihovu privatnost.
- **Jednako postupanje:** sva su djeca različita, no prema njima treba jednako postupati, neovisno o tome iz koje zemlje ili skupine dolaze, koje su religije ili koji jezik govore. Djeca s teškoćama u razvoju, djeca beskućnici ili djeca koja su smještena u domove, romska djeca ili djeca stranci trebaju posebnu zaštitu.
- **Vladavina prava:** prema djeci u pravosudnom sustavu treba postupati pošteno. Ukoliko su u nevolji, trebala bi imati odvjetnika, a sud bi trebao uzeti u obzir specifičnu situaciju u kojoj se nalaze i njihove specifične potrebe. Djeca imaju pravo žaliti se neovisnoj i nepristranoj osobi ili tijelu na način na koji se s njima postupa.